

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

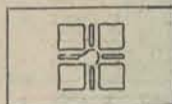
ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.”

Abonnementsprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland 4.—
Afzonderlijke nummers 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per regel 0.15
Bij plaatsing van 500 regels 0.12 1/2
" " " 1000 " 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Inhoud van dit nummer.

Inlandsch Credietwezen in N.-I. — Uit de O.-I. Mail. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — West-Indië. — Feuilleton. — Nieuw Guinea. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leeszaal. — Mededeelingen.

Zie Officieele mededeelingen van Dag. Bestuur en Afdelingen op blz. 7 en 8.

Het Hoofdoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verlenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inlandsch Credietwezen in N.-I.

In dank ontvingen wij, reeds eenige weken geleden, van het Ministerie van Koloniën, het zeer belangwekkende verslag van het Inl. Credietwezen, loopende tot September 1909.

In zijn voorbericht wijst de inspecteur, de heer H. Carpentier Alting, er op, hoe uit de toegevoegde bijlagen blijkt, dat het Inl. Credietwezen onder ultimo 1908 een kapitaal van ruim f4 miljoen in geld en 2.3 miljoen pikols paddy ter waarde van pl.m. f5 1/4 miljoen ter beschikking van de bevolking kon stellen, getallen, welke steeds stijgende waren.

Verder meldt het verslag o.m.:

Men vergete niet, dat doelmatig crediet te verschaffen en richtig beheer te voeren, aangelegenheden zijn, welke studie vereischen, en reglementeering niet kunnen missen, te minder, waar moet worden gewerkt met lang niet steeds vakkundige beginnelingen als administrateurs en met een groot corps van ondergeschikte inlandsche beambten en boekhouders, voor wie regelmatige beheervoering dikwijls geheel vreemd is.

Vanzelf neemt die noodzakelijkheid veel weg van de bekoring van het begin, toen het nog gold den stoot te geven, de zaak op touw te zetten, het credietwezen is meer een vak geworden, dat rustig moet worden beoefend; de tijd van propaganda is op Java grootendeels voorbij. Dientengevolge werd overgegaan tot uitbreiding van het aantal gewestelijke leiders, zoodat thans in elk der residenties van de Gouvernementslanden van Java en Madoera er één kan worden aangesteld.

Hoofdstuk 4 van het verslag handelt over Afdelingsbanken. Daarin wordt o.m. gezegd:

Achtereenvolgens werden alle in werking gebrachte banken, behalve die te Kota Radja, door den Inspecteur en de hem toegevoegde ambtenaren bezocht terwijl voorts door opvraging van periodieke gegevens en naar aanleiding daarvan gevoerde briefwis-

seling, geregeld toezicht werd gehouden op de administratie en gestie der banken. Nochtans blijkt telkens weder, dat persoonlijke besprekingen meer nut opleveren dan tal van schriftelijke aanbevelingen en raadgevingen.

De met de uitbreiding van het bankbedrijf toenemende administratie vordert meer en meer speciale kennis van boekhouding en van controle daarop, in een mate, welke de leden der bankbesturen, veelal geplaatst in een zeer drukken werkkring, zich bezwaarlijk geheel eigen kunnen maken.

Alhoewel van de zijde van de inspectie achtereenvolgens tal van regelingen aan de bankbesturen werden aanbevolen om beide te verzekeren, vordert de toepassing daarvan zooveel zorg, dat meer en meer de noodzakelijkheid wordt besef om den bankbesturen meer dan tot dusver bijstand te geven van deskundigen voor de controle op het beheer, waartoe de gewestelijke ambtenaren bestemd zijn.

Het vraagstuk der ontlasting van de bankbesturen van bedoeld gedeelte hunner taak, is te eerder van actueelen aard geworden, sedert het gebeurde met de afdelingsbank te Demak, van welke credietinstelling de administrateur zich heimelijk verwijderde met medeneming van de onder zijne berusting zijnde kasgelden en na, zooals spoedig bleek, eenige malen valsheid in de boeken te hebben gepleegd, welke aan de aandacht van het bankbestuur waren ontsnapt.

Het verslag behandelt achtereenvolgens:

Bevordering van de veeteelt.

Bevordering van andere beroepen en bedrijven en verdere resultaten.

Bevordering van den spaarzin.

Dessaloemboengs.

Reserve-, verzekerings- en weerstandsfondsen.

Dessabanken.

Materiele hulp door de regeering verleend aan dessaloemboengs en dessabanken.

Credietwezen op de particuliere landerijen.

Coöperatieve vereenigingen onder de inlandsche bevolking, en verdere bijzonderheden.

Ons bestek laat niet toe hier verder op al die verschillende, hoogst belangrijke punten in te gaan. Voor belangstellenden ligt het verslag ter lezing op het bureau der Vereeniging, Heulstraat 17, den Haag.

Bij hoofdstuk 5, Bemoeiing van de Afdelingsbanken met de Zeevisscherij, wenschen wij echter wat langer stil te staan naar aanleiding van een nota, betreffende de visscherijbank te Karangantoe, door den Resident van Bantam op haar verzoek onlangs toegezonden aan de „Commissie tot bevordering der Inl. nijverheid, kunstnijverheid en huisvlijt” der Ver. Oost en West, en welke wij hier gaarne ter kennis brengen van onze lezers.

DE DESABANK TE KARANGANTOE.

Ofschoon reeds in 1907 ter hoofdplaats Serang de regentschapsbank „Hardja Winangoen” was opgericht met het vooropgezet doel landbouw, handel, industrie en visscherij op te beuren, door het verstrekken van benodigd kapitaal, was zij niet in staat in alle nooden te voorzien.

Dikwijls is nl. oogenblikkelijk door een credietbehoevende geld benodigd en gewoonlijk tot kleine bedra-

gen, b.v. door een visscher voor het herstellen van zijne netten of voor het inslaan van victualiën voor het verblijf op zee. Zulke voorschotten zou genoemde bank natuurlijk gemakkelijk kunnen verstrekken maar het groote bezwaar was de afstand, dien men had af te leggen om den zetel der bank te bereiken — behalve nog de in acht te nemen formaliteiten — zoodat de te maken kosten niet geëvenredigd waren aan het te leenen bedrag en het doel — voorzien in de oogenblikkelijke behoefte — ook gemist wordt bovendien.

Het oorspronkelijke plan was een specifieke visscherijbank op te richten te Tanara of Karangantoe met eigen rechtspersoonlijkheid, en wier streven moest zijn het vrijkopen der visschersprauwbezitters uit de handen der groote chineesche vischkongsi te Batavia.

Bij een ingesteld onderzoek naar de voorwaarden waaronder door die kongsi geld of prauwen in voorschot werd verstrekt, bleek, dat de door haar gestelde bedingen niet bezwaarlijk waren, zoodat in een met den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen gehouden vergadering door dien ambtenaar werd geadviseerd van een ageeren tegen die chineesche vereeniging af te zien en werd besloten voorloopig te Karangantoe een desabank op te richten, daar het optreden in rechten gemakkelijker zou zijn aangezien dan het desahoofd voor de bank zou opkomen.

De voorloopige besprekingen werden gehouden door den Regent en Controleur van Serang en daarna nog eens in tegenwoordigheid van den Resident van Bantam en den Inspecteur van het Inlandsch Credietwezen, zoowel op Poelo Pandjang (een eiland in de Bantam-baai) als te Karangantoe en in Maart 1909 kon de bank geopend worden. De modellen voor de bankboeken werden door genoemden Inspecteur aangegeven en eenigszins gewijzigd vastgesteld; ook het reglement is als het elders reeds gebruikte, met de aanvullingen noodig voor deze streken.

Bij de bank kunnen leenen alle visschers uit de desa's rondom de Bantam-baai gelegen, ook voor landbouwoeleinden en handel kunnen gelden verkregen worden. De rentevoet bedraagt 24%, terwijl voor niet langer dan 4 maanden geleend mag worden, tot bedragen in heele guldens loopende van f1 tot f10.

Om het den leeners gemakkelijk te maken, is een tariefje ontworpen, waarin staat aangegeven, wat maandelijks moet afbetaald worden t. o. v. het opgenomen geld.

De eigenlijke bankadministratie wordt gevoerd door een hadji, die tevens president is. In het bestuur zitten voorts het desahoofd ex-officio, en bovendien nog eenige desa-notabelen, terwijl het dagelijksch toezicht wordt uitgeoefend door den Opziener der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen daar ter plaatse. De bank staat onder controle van het bankbestuur van Hardja-Winangoen bovengenoemd. De bankboeken worden zooveel mogelijk door den Administrateur van genoemde regentschapsbank geverifieerd.

Het bedrijfskapitaal van de hier besproken visscherijbank, groot f1000, is verstrekt door de moederbank te Serang, tegen een rente van 12%.

Niettegenstaande het bankje eerst gedurende 7

maanden werkt, bedraagt haar kapitaal reeds f1600, verkregen door de geheven rente en de verplichte inlagen. Ieder leener is nl. bij de afbetaling der laatste termijn verplicht 24% als inlage te storten, welke spaargelden alleen bij versterf of vertrek naar el- opvorderbaar zijn.

Uit het bovenstaande blijkt reeds genoegzaam, dat het desabankje in een gevoelde behoefte voorziet. Zij stelde de visschers in staat ook het optreden der Pandeglansche visch-opkoopters tegen te gaan.

Door hun solidariteit nl. dwongen zij de visschers vaak hun vangst tegen lagen prijs van de hand te doen. Dit is thans niet zoozeer meer mogelijk, daar de visschers nu het benodigd zilt voor het inzouten der visch dadelijk zelf kunnen koopen of hun vangst tegen redelijken prijs van de hand kunnen doen aan een vereeniging van eenige personen, waarvan de president der visscherijbank het hoofd is, die met behulp der moederbank ruim f500 bij elkaar heeft gebracht voor den opkoop en 't,inzouten van visch.

De bank is tweemaal 's weeks geopend, nl. op Dinsdag en Vrijdag.

Van de brutowinst wordt 20% verdeeld onder het bankbestuur." Tot zoover de nota.

Na verschillende voorbeelden er van te hebben gegeven, zegt schrijver:

„Mij dunkt, dat een Regent met een maandelijksch inkomen van f1400 en meer, benevens vrije woning (dan wel f250 huishuur-indemniteit per maand, geen schulden behoeft te maken en doet hij dat toch, bij, alleen om veel en hoog te kunnen spelen, dan wel om andere redenen, die niet te verschoonen zijn, dan dient de Regeering zoo'n ambtenaar flink te corrigeeren, tot afschrikwekkend voorbeeld van andere hooge waardigheidsbekleeders en van alle prijajies.

Een recent feit is het gebeurde in de residentie Soerabaja, in de afdeeling Djombang dan, n.l. de gefingeerde geldberoving van den assistent-collecteur van Bareng om een kastekort te dekken, eveneens ontstaan door schulden maken.

Men ziet alzoo, dat het boven hunne financieele kracht leven ofschoon verminderd, toch nog voortduurt bij de inlandsche ambtenaren en dat de bestuurshoofden derhalve niet scherp genoeg kunnen toezien op de faits et gestes van die lieden.

Het schulden maken door hen dient met alle kracht te worden tegengegaan, zoowel in hun eigen belang als in dat van de bevolking", zoo besluit L.

Ook in de afdeeling Sanggau en Sekadau begint zich thans rijtschaarschte te doen gevoelen, zoodat bij de Chinesche handelaren druk naar rijst wordt gevraagd. De bevolking is echter nog goed voorzien van djagoeng en obi.

In Smitau gaf de oogst van djagoeng en tweede gewassen een goed beslot, terwijl in de Boven Kapoas de vruchtenteelt een overvloedigen oogst belooft.

Van deze ongunstige toestanden zijn natuurlijk verschillende ziekten het gevolg. Zoo lezen wij uit hetzelfde verslag:

In den ongunstigen gezondheidstoestand ter W.-kust van Borneo kwam weinig verandering.

Volgens de bij den controleur van Landak ingekomen berichten zouden in die afdeeling p.l.m. 150 personen onder de Dajaks aan dysenterie gestorven zijn. Ter bestrijding dezer ziekte zijn geneesmiddelen verstrekt met gunstig gevolg.

Sporadisch heerschten nog de pokken in de onderafdeelingen Singkawang en Pamangkat, zoo ook in de afdeelingen Tajan en Sintang, doch met goedaardig verloop. De meningitis in de onderafdeeling Melawi kan als geweken worden beschouwd. Gevallen van koorts, doch met goedaardig verloop, deden zich voor in de afdeeling Sambas, Pontianak en Omme- landen en Soengei Kakap, terwijl in het Koeboesche en vooral in het Pandantikarsche, behoorende tot de laatstgenoemde afdeeling veel buiklijden voorkwam.

De verkeerde Wereld.

Indië is het land van de puzzles, schrijft het Soer. Handelsblad. Jaren lang heeft hier een chronische geldnood geheerscht, tengevolge waarvan een aantal openbare werken niet konden tot stand worden gebracht. Herhaaldelijk kwam uit Batavia als antwoord op ingediende voorstellen de verzuchting: Koerang doewit.

Wij raken er nu achter, hoe die geldnood ontstaan is. Nauwelijks zijn er gewestelijke raden op Java gekomen, of de financieele gêne is verkeerd in overvloed. Zoo zitten wij hier in de residentie Soerabaja met een overvolle geldkist. Al de heeren leden van onzen gewestelijken raad bij elkaar zijn niet bij machte zooveel uit die geldkist te halen, dat de regeering een tevreden gezicht zet. Wij zijn overvloedlijders!

Zoo iets schijnt alleen mogelijk in Hindia—Kampen (zou confrater Scheltema zeggen).

Hoe ontstond die vertraging in de uitvoering van voorgenomen werken in 1908? Waarom kon in 1909 niet zoo hard worden aangepakt dat de achterstand van het voorafgaande jaar werd ingehaald? Gebrek aan personeel? Och kom. Zou een brief, desnoodig een telegram, naar Batavia niet geholpen hebben? En hoe is het mogelijk, dat in 1909 niet alleen die achterstand niet werd ingehaald, maar nog vergroot? Is de toestand in het gewest soms zoodanig, dat nieuwe openbare werken overbodig zijn?

Na jaren vechten hebben wij eindelijk plaatselijke en gewestelijke raden gekregen. Grote verwachtingen! Doch in plaats dat er verbetering intreedt, dat er meer tot stand wordt gebracht en de arbeid beter vlot, constateert men achteruitgang. De reeds tamelijk beperkte gewestelijke middelen zijn nog niet eens doeltreffend aangewend; er is zoo goed als niets uitgevoerd; men weet zelfs niet aan te geven, waarvoor men de ruime batige saldi wil bestemmen!

Het is, kort en goed, schandelijk", vindt bovengenoemd blad.

Kapitein Fanoy.

Eenig opzien zal het bericht verwekken, in onze officieele berichten te vinden, dat de oud-kapitein J. J. B. Fanoy is gesteld ter beschikking van den algemeenen secretaris, zoo lezen wij in de J a v a b o d e.

Men zal zich wellicht herinneren, dat de heer Fanoy, in den tijd der Wekker-enquête, een brochure heeft uitgegeven, waarin hij het in Atjeh gevoerde beleid en in niet geringe mate dat van den Gouverneur Van Heutsz aanviel. Ook beval hij eenige vrij hersenschimmige middelen aan om een eind aan den oorlog te maken.

Sedert werd niets meer van hem gehoord. De heer Fanoy, die in het Ind. adresboek staat opgegeven als directeur der Handels-Mij. Soerakarta, is een „man van rechts" en heeft bij de verkiezingen van 1901 candidaat gestaan voor de christelijk-historische partij.

Het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. merkt op: er staan groote dingen te gebeuren.....

Het Soer. Handelsblad waarschuwt tegen opklimmen langs den kerkelijken ladder.

Weer geopend.

Een ordonnantie is onlangs vastgesteld, houdende bepaling dat de haven van Idi weder voor den algemeenen handel is opengesteld.

ZENDINGSBRAUW EN INLANDSCH VISSCHERSVAARTUIGJE.

Een energieke Inlander.

Uit Soerabaja werd aan het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. geschreven:

De lezer herinnert zich waarschijnlijk nog wel de in der tijd zooveel sensatie verwekt hebbende polowidjo-kwestie in de afdeeling Sidhoardjo, de serie van beschuldigingen, ingediend door den Wedono van Boelang tegen den sedert overleden Regent dier afdeeling, die tot gevolg hadden, dat de Wedono, die zelfs verdacht werd van de hand te hebben gehad in den Gedangan-opstand, uit 's lands dienst werd ontslagen.

Die Inlandsche ambtenaar, die van hooge geboorte was, was een poos te voren als Wedono van Modjokerto gedemitterd wegens zijn minder voortvarend optreden in de zaak van een Chineschen vagebond, die onder den naam van Raden Bagoes zich vrij wat aanhang verwierf onder de bevolking van een paar afdeelingen van Soerabaja.

Na dit ontslag uit den dienst ging de ex-wedono met een voornamen Soloschen Groote naar Nederland, bracht zijn zaak voor bij H. M. de Koningin en werd bij terugkeer op Java in zijn eer hersteld en tot Wedono van Boelang benoemd, waar hij hevige oneenigheden kreeg met den Regent van Sidhoardjo en den dienst werd uitgezet.

De energieke Inlander ging toen naar Banjoewangi om zich aan den landbouw te wijden en het is hem zoo voorspoedig gegaan, dat hij nu in het bezit is van honderden bouws sawahs, koffie- en tabakspereelen, rijstpellerijen, enz., kortom: hij zou nu niet graag met den regent willen ruilen. Thans gaat hij weer een rijstpel-etablisement op Toemengoeroeh opzetten.

De ex-wedono heeft zijn broeder, den gepensionneerden Regent van Lamongan, weten over te halen om zich óók op Kalibaroe te vestigen. Deze is nu eveneens landheer geworden, heeft onlangs installaties voor een stoomrijstpel-inrichting gekocht, en door hem verrijst nu binnenkort zoo'n fabriek, nu reeds de achtste in de afdeeling Banjoewangi.

In den laatsten tijd trekt veel volk uit Sidhoardjo en Lamongan naar Banjoewangi en het vindt daar volop werk.

Hongersnood in West-Borneo.

Evenals in het landschap Sintang heerschte ook, naar het jongste kort verslag meedeelt, rijstgebrek in Landak en in de afdeeling Soekadana, vooral in het Simpangsche, waar in een paar kampongs hongersnood heerschte, terwijl het zelfbestuur zich daarvan niets aantrok. Waar noodig werd onder de bevolking ten laste van de landschapskassen rijst verstrekt.

Het verslag van het Inl. Credietwezen meldt desbetreffende:

Te Karangantoe werd door de gezamenlijke dessa's, gelegen rondom de baai van Bantam, een bankje opgericht, daartoe in staat gesteld door de regentschapsbank te Serang. Het voeren van de boekhouding van die instelling, welke door steller dezes in het begin van 1909 plaatselijk op hoogst eenvoudigen voet is geregeld, bleek bij een in September gehouden inspectie veel te wenschen over te laten.

De dessaman is niet in staat, zonder geregelde voorlichting, de boeken doelmatig bij te houden; hij vervalt ook hier in het bekende euvel van geneigdheid om geheel overbodig telkens nieuwe staten en registers bij de bestaande te voegen, in stede van deze geregeld bij te houden en schroomt voorts zijn dorpsgenooten tot stipte betaling te manen.

Betreffende de Inl. visscherij in het algemeen merkt het verslag op:

Het kan niet worden verwacht, dat het credietwezen op zichzelf voldoende zal zijn, om aan de visscherij een merkbaar grootere vlucht te geven en mitsdien zeevisch op ruimere schaal en meer algemeen tot een volksvoedsel te maken.

Om dat doel te bereiken, zal het noodig zijn, dat een met de praktijk van de visscherij en visch-conserveering bekend persoon op een daartoe uitgekozen punt langs de kust worde belast met de opbeuring en verbetering van de bedrijven ter plaatse door voorbeeld en onderricht te geven aan de Inl. visschers, hen met raad en daad te dienen. Te dien einde zoude hij, te midden van hen wonende, moeten beginnen met het bouwen en uitrusten van een of meer flinke zeewaardige vaartuigen, aanschaffing van netten en verdere benodigdheden, zelf mede ter zee gaan en tevens de onderscheidene methoden om visch te bewaren door droging en rooking praktisch moeten toepassen. Het Credietwezen kan hem of de visschers, voor wier rekening hij zoude werken, alsdan steunen met de noodige gelden.

Zoedoende zoude door dien zaakkundigen leider aan de bevolking een meer intensief visschersbedrijf worden gedemonstreerd, welke demonstraties achtereenvolgens op eenige punten der kust kunnen worden herhaald. De handel zal dan wel zorgen het voedingsmiddel onder de consumenten te brengen."

Wij voegen hieraan nog slechts den wensch toe, dat deze deskundige spoedig gevonden moge worden!

Uit de O.-I. Mail.

In het Nieuws v. d. Dag v. N.-I. wijdt L. een hoofdartikel aan het schulden maken door Inl. amt.

Zooals men weet, moest en zou Indi gesloten worden, omdat de gouverneur-generaal Van Heutsz van meening was, dat de handel daarvan niet veel bezwaar zou ondervinden, zich gemakkelijk naar Langsa zou verplaatsen! Een uitroepingsteek werd er door het Bat. Nieuwsblad achter geplaatst.

Een Chineesche Consul op Java.

Naar de Ind. bladen in de Straits Times lezen, heeft het Chineesche Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Wai Wu Pu, voorgesteld, om Lau Yuk Lun te benoemen tot Chineesch Consul voor Java.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De wenschelijkheid van de kennis der Nederlandsche taal voor den Javaan, in het belang zijner ontwikkeling. De heer R. Adiwino stelde zich, gelijk de Boemi Poetra verder mededeelt, voor, dat de tegenwoordige toestand van onwetendheid onder het Inl. volk belangrijk zou verbeteren, wanneer verschillende landsdienaren bepaaldelijk werden belast met de vervaardiging van in de Javaansche taal geschreven boeken over verschillende onderwerpen van Westersche wetenschap.

Personen, die geschikt en bekwaam zijn om die taak te vervullen, waren zijns inziens wel beschikbaar en werden met namen genoemd.

Zoodra die boeken bestaan, kan de Inlander zichzelf helpen, doch zoolang zulks nog niet het geval is, zal de kennis van de Nederlandsche taal voor den Javaan onmisbaar blijven. Hij meent echter, dat, wanneer eenmaal de Javaansche taal de Nederlandsche bij de studie zal vervangen, in 10 à 15 jaar tijds eene groote verandering ten goede bij het Javaansche volk zal plaats vinden.

Ten opzichte van de tweede gestelde vraag: of het onderwijs in de Nederlandsche taal in de eerste klasse scholen z.i. voldoende was? gaf de inleider — in verband met het medegedeelde en met het oog op de wenschelijkheid om spoedig de Nederlandsche taal te leeren kennen — een ontkennend antwoord.

Zijns inziens moest het aantal uren voor dat onderwijs in elke klasse worden vermeerderd, zoo noodig met terzijdestelling van de vakken als geschiedenis en landmeetkunde, welke wetenschappen zouden kunnen worden geleerd op de opleidings- en kweek scholen.

In de 5de en 6de klasse moest het onderwijs in het Nederlandsch geschieden, kortom, het gehalte van het onderwijs in de Nederlandsche taal in de eerste klasse moest z.i. aanmerkelijk worden verhoogd.

Bij de beantwoording van de derde vraag, betreffende de wenschelijkheid van Hollandsche scholen voor Inlanders met f2.50 schoolgeld per leerling, diende in de eerste plaats de aandacht te worden gevestigd op het reeds vermelde, dat, zoolang de Javaansche wetenschappelijke boeken niet bestaan, de kennis der Nederlandsche taal voor den Javaan onontbeerlijk is.

Daarom is men thans wel verplicht naar eene gelegenheid om te zien, waar de inlandse kinderen het best en het snelst de Nederlandsche taal kunnen leeren.

Wel is waar wordt op de eerste klasse inl. school in de Nederlandsche taal les gegeven, maar dit onderwijs is minder goed dan dat op de Nederlandsche scholen, vandaar, dat Inlandsche ouders het liefst hunne kinderen naar laatstgenoemde inrichting zenden.

Nog liever zou men de kinderen op het gymnasium of op de scholen van Middelbaar Onderwijs geplaatst zien, wel wetende, dat zij dan later meer zeker zouden zijn van eene gunstige plaatsing bij het gouvernement. Maar de toelating tot die gelegenheden is uit den aard der zaak moeielijk bereikbaar.

Daarom zou hij wenschen, dat het gouvernement een tiental scholen, elk voor 150 leerlingen, oprichtte, speciaal voor den inlander ingericht, en waar deze gelegenheid zou hebben om Europeesch onderwijs te kunnen genieten.

Toch moeten de gewone Europeesche scholen niet voor den inlander worden gesloten. Voor het geval de toelating daartoe gemakkelijker werd gemaakt, verviel natuurlijk het bovenvermelde denkbeeld.

Op de 4e vraag, betreffende de opleiding der Inl. onderwijzers, antwoordde hij, dat, zoolang er een voldoende aantal Nederlandsche onderwijzers beschikbaar zijn, de Nederlandsche taal bij voorkeur door dezen moest worden onderwezen; eerst daarna komen de inlandse onderwijzers, die de Nederlandsche taal machtig zijn, in aanmerking, doch niet dan nadat zij de Normalschool zullen hebben afgehoopen en in het bezit zijn van eene akte, zoodat zij werkelijk in staat zijn om de Nederlandsche taal te onderwijzen.

Eerst als het Inl. onderwijs op de aangegeven wijze zal veranderd zijn, zal voor den kleinen man in Indië de weg geopend zijn, tot het verkrijgen van de voor zijn ontwikkeling noodige wetenschap.

Hierbij zij nog vermeld, dat het Hoofdbestuur van

het Nederlandsch-Indisch Onderwijzersgenootschap, op wiens uitnodiging de heer R. Adiwino sprak, in de vergadering te Bandoeng als zijne meening aan de leden te kennen heeft gegeven, dat de kennis van het Nederlandsch voor sommige categorieën van inlanders bestisl noodzakelijk is, maar dat over de plaats waar dit het best geschieden kan, over de noodzakelijke kosten daarvan en de beste wijze van opleiding der Inl. onderwijzers tot heden nog geen gevestigde meening bestaat.

Het in vrijheid stellen van 'n 33-tal preventieve gevangenen. In de Pemberita Betawi van 29 December 1909 no. 300, wordt een woord van hulde gebracht aan de rechtschapenheid en rechtvaardigheid van den nieuwen Gouverneur-Generaal Idenburg, die een 33-tal gevangenen, beschuldigd van destijds deel te hebben genomen aan de opstootjes in Madioen (?) na een driejarige preventieve hechtenis, in vrijheid heeft doen stellen.

Het blad twijfelt niet, of deze beschikking zal door alle inlanders in Ned.-Indië met vreugde worden begroet.

Nu de onschuld van de gedetineerden is aangenomen, hoopt het blad ook, dat zij en hunne bloed- en aanverwanten alle mogelijke minder vriendelijke gevoelens ten opzichte van het gezag, voor goed zullen laten varen.

De kostbare wijze van bouwen der pandhuizen. In de Pewarta Soerabaja van 24 December 1909, no. 294, wordt de aandacht gevestigd op de kostbare wijze, waarop de nieuwe pandhuizen van Regeeringswege worden gebouwd.

Te Malang, naast de woning van den assistent-resident, wordt namelijk een pandhuis opgericht ter waarde van f30.000.

Het wordt door een Chineeschen aannemer van Blitar gebouwd en moet in Maart 1910 afgeleverd worden.

De schrijver van het bericht is van meening, dat men voor die som een paleis kan bouwen, en heeft blijkbaar de bedoeling om te doen uitkomen, dat dergelijke kostbare woningen voor den dienst der pandhuisregie niet noodig zijn.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Opium. Ten aanzien van de opium-politiek, welke door de Nederlandsche Regeering in Nederlandsch-Indië wordt gevolgd, zegt „Anak Adev" in de Pembrita Tjoeng Wa van 19 November 1909 No. 117, dat ook ten deze kan worden getuigd, dat er een groot verschil bestaat tusschen „spreken" en „doen."

Toen in het jaar 1897 door de Tweede Kamer een credietpost van f56000 op de Begrooting werd gebracht, ter bestrijding van de onkosten, verbonden aan het in het leven roepen van de instelling der Opium-Regie, werd deze maatregel, die een einde moest maken aan het Opium-gevaar in Indië, met algemeen gejuich begroet. Allen waren het er over eens, dat het aantal opiumkiten moest worden verminderd en het aantal verboden kringen uitgebreid, opdat het kwaad van het opiummisbruik tot een minimum zou worden verminderd.

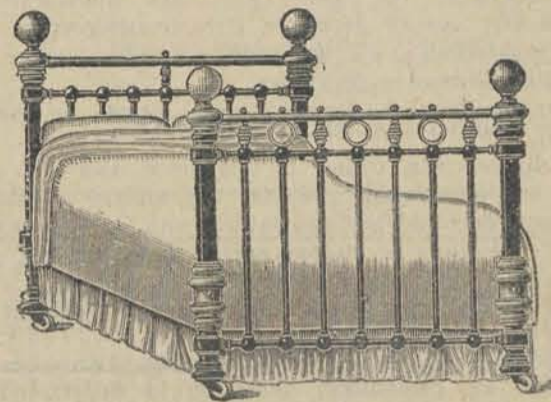
Doch hoe is de toestand thans, vraagt de schrijver. Ondanks de beweging en actie van Anti-Opium-Bonden, ondanks zoovele redevoeringen van Ministers van Koloniën en Kamerleden in 's Lands vergaderzaal, is niet alleen het aantal verboden kringen niet uitgebreid, maar zelfs werden enkele verboden kringen opgeheven en het opiumgebruik daar toegelaten.

Immers, vóór de invoering van de Opiumregie behoorden de residenties Bantam en de Preanger Regentschappen tot de verboden kringen, terwijl de desbetreffende voorschriften thans zijn opgeheven. Als reden daarvan zou worden opgegeven, dat de betrokken gewestelijke bestuurders zich anders niet aansprakelijk konden stellen voor den regelmatigen gang van zaken. Intusschen is dientengevolge het vertrouwen van het volk op de voorschriften, die het opiumgebruik moeten beperken, begrijpende, welke nadeelen aan het opiumgebruik verbonden zijn, er niet op verbeterd. Wellicht dat thans, bij het optreden van een nieuwen Minister en van een nieuwen Gouverneur-Generaal, in verband met de uitkomsten van de in het vorig jaar te Shanghai gehouden Internationale Opium-Conferentie, ten deze eenige verandering ten goede is te verwachten.

Doch, hoe goed de nieuwe Gouverneur-Generaal ook van wil moge zijn en al moge hij de in Indië genomen maatregelen ten opzichte van het opiumgebruik afkeuren, toch zal ook hij rekening hebben te houden met zekere omstandigheden, meer in het bijzonder met twee zeer voornamelijk factoren, namelijk, dat het budget de inkomsten uit het opiummiddel nog niet kan missen en geen andere inkomsten ter vervanging kunnen worden aangewezen, alsmede dat bij algeheele werkelijke afschaffing van het opium-

□ BRENDEL & ZONEN □
Wijnhandel □ □ Likeurstokerij
ZOUTMANSTR. 63 □ □ PRINSESTRAAT 114
: TELEFOON 4905 : □ □ : TELEFOON 5448 :
Vraagt uitvoerige prijscourant.
Scherp concurrerende prijzen. — 5 pCt. dividend.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE —
PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

— GROOTE KEUZE —
van af het beste tot het eenvoudigste.

MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

VACANT.

The Berlitz School,
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde 58a. - Telef. 2234.

TALEN Duitsch - Engelsch - Fransch,
Italiaansch - Spaansch - Russisch - Hollandsch, enz, enz. -
door leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak, vrij van dialect, bezitten.
Conversatie - Vertalingen - Literatuur.

HEINEKEN'S
Glazenwasscherij

STOOM JALOEZIEËN- en
ROLLUIKENFABRIEK. -:-

Fabriek v. Geschilderde
GORDIJNEN
in meer dan 500 dessins. □ □ □

„Klenus" Stofzuig-
machine.

:-: HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS. :-:

□ 's-GRAVENHAGE. □

:-: KETTINGSTRAAT No. 6. :-:

TELEFOON 2478.

gebruik dit zal worden vervangen door het nog schadelijker gebruik van slechte alcoholica.

Hoe het zij, zegt de schrijver, de Regie is al even gebrekkig als de Pacht.

Gebrek aan eerbied van de Westersche tegenover de Aziatische rassen. De eerbied, die het eene menschenras aan het andere toedraagt, hangt zeer veel af van de onderlinge verhouding en de betrekking, welke er bestaat tusschen de vorsten van die rassen, zegt Lim Wi Teng in de „Ho Po” van 29 December 1909 No. 348.

Wordt toch een Vorst geringschat of beleedigd, dan wordt hij gevreesd door een anderen ranggenoot, dan zal de wederzijdsche gezindheid van de betrokken volken daaraan evenredig zijn.

De politieke verhouding der vorsten van Insulinde tot het Nederlandsch gezag is van dien aard, zegt schrijver, dat gene zich als onderworpen beschouwen aan dit gezag en zich diensgevolge — als zijnde Allah's wil — nederig en bescheiden en vormelijk behoorden te toonen.

Maar ten aanzien der Chineezzen staat de zaak anders.

De Keizer van China is nog nooit van een ander Vorst afhankelijk geweest, wel andere Vorsten van hem, doch de geringschatting van de Chineezzen door de Westersche rassen spruit voort uit het gebrek aan kracht van den Keizer van China.

Ook dit zal zich wel eens ten goede wijzigen!

Verbetering van den oeconomischen toestand der overm. Chineezzen en peranakan Chineezzen in Nederl.-Indië. De Redactie van de **Bintang Soerabaja** schenkt in de Nos. 287 en 288 van 15 December 1909 van dat blad hare aandacht aan een in het Tijdschrift van 't Binnenlandsch Bestuur geplaatst artikel, dat de strekking heeft om verbetering te brengen in den tegenwoordigen economischen toestand der Chineezzen en peranakans (Chineezzen, die in Nederlandsch-Indië geboren zijn), welke zeer bedenkelijk is geworden, sedert tal van hen wegens de opheffing van de pacht van het opium, van het zoutvervoer en van de pandhuizen elders een goed heenkomen hebben moeten zoeken.

De in dat artikel voorgestelde regeling komt in het kort hierop neer, dat men — onder controle van het inlandsch bestuur — aan die Chineezzen en peranakans, met uitbreiding van het bestaande wijkensstelsel, wil vergunnen hen te laten wonen op de hoofdplaatsen van districten en onder-districten, en zulks teneinde hen, die zich zoo gemakkelijk weten aan te passen aan inlandsche toestanden, en daarom als 't ware zijn aangewezen voor den kleinen handel, in staat te stellen meer voeling te onderhouden en contact te verkrijgen met de inlandsche bevolking.

De inlander, die dan aan den eenen kant gemakkelijk aan bedrijfskapitaal kan komen, kan tevens de rijst, welke hij meer heeft dan voor zijn levensonderhoud noodig is, van de hand zetten, zoodat beide partijen zijn geholpen.

De in het artikel aangegeven regeling van dit onderwerp bevat o.m. de bepaling, dat de beoordeeling der geschillen ten deze, waarin de belangen van den inlander niet zijn betrokken, moet worden overgelaten aan het beleid, den tact en de ervaring van inlandsche hoofden, die met eerlijkheid en goede trouw de handeling der Chineezzen zullen nagaan en op die wijze de belangen van dezen kunnen behartigen.

De Redactie van de **Bintang Soerabaja** betwij-

felt in eene noot de practische uitvoerbaarheid van dien maatregel, er tevens op wijzende, dat de onvermogende Chineezzen en peranakan Chineezzen geen voldoende contanten beschikt om den bijstand van een pleitbezorger te bekostigen, terwijl de ambtenaren in de praktijk wel verplicht zijn, de adviezen van de inlandsche hoofden te volgen.

WEST-INDIË.

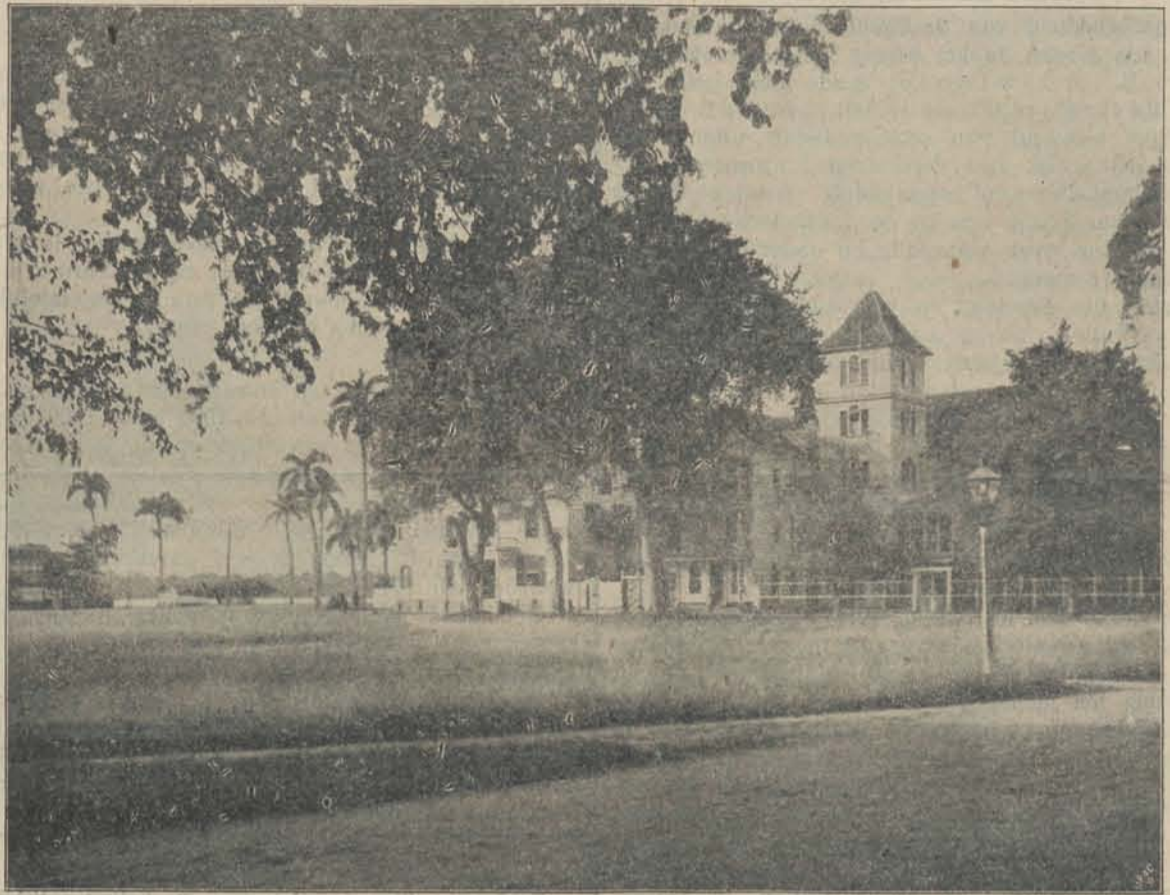
SURINAME.

De Koloniale Staten hebben weer eens rake dingen gezegd in hun voorloopig verslag over de ont-

kander liggende ondernemingen, die allereerst daarvoor in aanmerking zouden kunnen komen, over de voorwaarden, waaronder het bestuur zich voorstelt, dat de financieele steun zou kunnen verleend worden.

Sedert werd door den gouverneur vorengenoemde ontwerp-verordening ingediend tot regeling van de overeenkomst van landbouwleening onder bedrijfsverband.

De bedoeling is om, nu de meeste en daaronder de meest belangrijke ondernemingen voor den aanplant van cacao's de zakelijke rechten hebben verpand, aan personen of instellingen, die voor de inkapping de noodige fondsen zouden willen verschaf-

GEZICHT OP HET GOVERNEMENTSPLEIN TE PARAMARIBO.

werp-verordening betreffende de rij- en voertuigbelasting.

Zij hebben er niets tegen, mede te werken tot de totstandkoming dezer verordening, maar waar deze wederom verband houdt met de wenschelijkheid, om de koloniale middelen te versterken, wordt de vraag gesteld, of wel de noodige zuinigheid in het beheer betracht wordt.

Ditmaal hebben de Staten het over het landbouwdepartement, dat, naar de meening van meerdere leden, veel te grootsch is opgezet, terwijl ook met betrekking op de vervanging van dr. van Hall door dr. Cramer en het aftreden van mevrouw van Hall de Jonge als plantkundige bij het landbouwdepartement verschillende vragen worden gesteld.

De gouverneur deed op een verzoek om financieele steun voor de inkapping der cacao-cultivaties, ter bestrijding van de krullotenziekte, aan de Vereniging voor den grooten landbouw weten, dat onderhandelingen werden gevoerd met een paar naast el-

fen, meerdere waarborgen te geven voor de richtige terugbetaling der gelden dan een eenvoudige schuldbekentenis van den ondernemer.

De West maakt melding van een ietwat zonderlinge geschiedenis.

In de „Suriname” van 21 Januari verscheen een verklaring, geteekend door den redacteur H. van Ommeren, waarin deze den gouverneur zijne verontschuldiging aanbod voor in de nummers van 20 en 24 Dec. jl. van zijn blad opgenomen artikelen, waarin o.m. gezegd werd, dat in het huidig bestuursbeleid persoonlijke hartstochten en caprices tot uiting komen, dat aan den kleinen man wordt tekort gedaan, terwijl daarentegen bijzondere bevoorrechtiging van hooger geplaatsten bestaat.

Nu zou men denken, dat de zaak daarmee, wat den redacteur van het blad betreft, uit was, maar neen, deze kwam weer daarop terug en deelde nu mede, dat zijne verklaring het gevolg zou zijn geweest van onderhandelingen tusschen het parket en zijn persoon. Hij zou met strafvervolgung zijn be-

FEUILLETON.

Door Atjeh en de Gajoe-landen.

(Een danspartijtje bij de Marechaussée.)

De orkest-dirigent toonde zich een energiek man, die het goede met ons voor had, van elk danspaar het tempo afzonderlijk regelde, en als hij eindelijk tevreden was, met engelengeduld een volgend paartje op streek bracht, dan was deze philanthropische tempo-verandering volstrekt niet hinderlijk.

In den aanvang waren de Inl. dames wat onder den indruk van onze hooge tegenwoordigheid. Maar toen kapitein Boreel, door ons allen gevolgd, een aanval waagde op de even rustende danseressen, en de soldaatjes glommen van vreugde, omdat hun dames in den eerevals meehuppelden, was het ijs vrijwel gebroken. Het is eenigszins lastig met zoo'n Minahas-sa-dame te dansen. In de eerste plaats: ze draait wat stroef, wat aan den grof-stenen dansvloer en de klepperende slofjes mag geweten worden; erger is, dat ze — zonder corset, dames! en zonder ceintuur — geen houvast aanbiedt. Ik vond er wat op door eerst mijn rechterarm een heelen slag om de kabaja van mijn dame heen te slaan, aan den voorkant een paar knopen beet te pakken en dan met kracht de

hand weer naar haar gewone plaats op den rug der danseuse terug te brengen. Daar vormde zich op die wijze een prop, die bij het omzwaaien eenigen steun gaf. Een andere moeilijkheid geven haar slofjes; die willen niet altijd mee in een voor hen zoo ongewone beweging, laten tamelijk geregeld de schoone voetjes der dansdames los en vliegen dan in de raaklijn door de balzaal, vaak zonder ongelukken te veroorzaken. Dan is de dans natuurlijk een oogenblik verstoord.

Een der hoogte-punten van den avond was de eerequadrille. Kapitein Boreel en ik waren geloof ik de eenigen, die deze gevaarlijke expeditie niet alleen aandurfden, maar zelfs tot een gelukkig einde brachten. Deze quadrille is zeer moeilijk. De bevelen gaan in 't Fransch, worden door een der meest ontwikkelde soldaten afgeroepen. Ze zijn vrij eenvoudig: „ansjepanden” bijv. is „en avant deux”; „kompeniela-goos” beteekent „compliment à gauche.” Als 't niet goed gaat, pleegt de dirigent even uit het orkest te komen, zijn aanwijzingen te geven en de figuur te doen herhalen. Is de danser door deze les ontstemd en maakt hij zijn opmerkingen terug, dan is er eenige minuten onderbreking wegens ruzie. De quadrille is te lang voor de dames om in één stuk af te dansen; daarom brengt zij zoo nu en dan haar danser even naar zijn plaats om hem weer te komen halen

als zij uitgeblazen is. Driemaal heb ik daardoor in de ontijdige hoop verkeerd, dat het uit was.

Een andere afwijking met de lessen van Koopman, Leefson of Meier ligt in het vragen van de danseuse. Wel buigt de danser eerbiedig voor de uitverkoren dame, maar hij wacht geen beslissing af, keert zich onmiddellijk om en wandelt weg, het aan de schoone overlatend zich al of niet aan te sluiten. Met het oog op de hierdoor vermeden wordende „blauwtjes” lijkt mij deze gewoonte voor overnemen vatbaar.

De avond eindigde op eenigszins handelooze wijze. Dat kwam, doordat eensklaps drie der dames op den kapitein aanwiegelden, met hooge stemmen zingende van:

„Manies, manies, manies,
't Is terlaloe manies.”

een steeds onstuimiger door het koor ondersteund marechausseelied, en daarbij op Russische wijze een hurkendans uitvoerden, waar we onmiddellijk met ware verachting voor klimaat en deftigheid aan meededen. En van de „dangse-dangse” is in m'n herinnering het felst bewaard gebleven die hossende, gillende hurkendans en het eindeloos:

„Manies, manies, manies!” *)

MAX BLOKZIJL.

*) Hetgeen zooveel wil zeggen als: heerlijk, verrukkelijk.

dreige, indien hij niet bereid zou worden bevonden om eene verklaring als vorengenoemd in zijn blad op te nemen.

De zaak nog eens besprekende, gaf die redacteur te kennen slechts op de voorwaarde van den procureur-generaal te zijn ingegaan, om te zien, hoever men in deze zaak zou gaan!

ontzettend veel moeilijkheden te kampen had, gaf een merkwaardig voorbeeld van wat oud-hollandsche werkzaamheid, volharding en spaarzaamheid vermogen.

Sedert zijn bijna 60 jaren voorbijgegaan. Van de oude kolonisten zijn nog enkele, nu gezeten Boeren, in leven.

HET GOVERNEMENTSHUIS TE PARAMARIBO.

De heele quaestie is, gelijk gezegd, ietwat zonderling. „De West” vraakt het feit, dat onderhandelingen werden gevoerd over eene in de „Suriname” op te nemen rectificatie, op de wijze als schijnt te zijn geschied.

De „Suriname” had negen „feiten” medegedeeld, waarop zij haar critiek grondde.

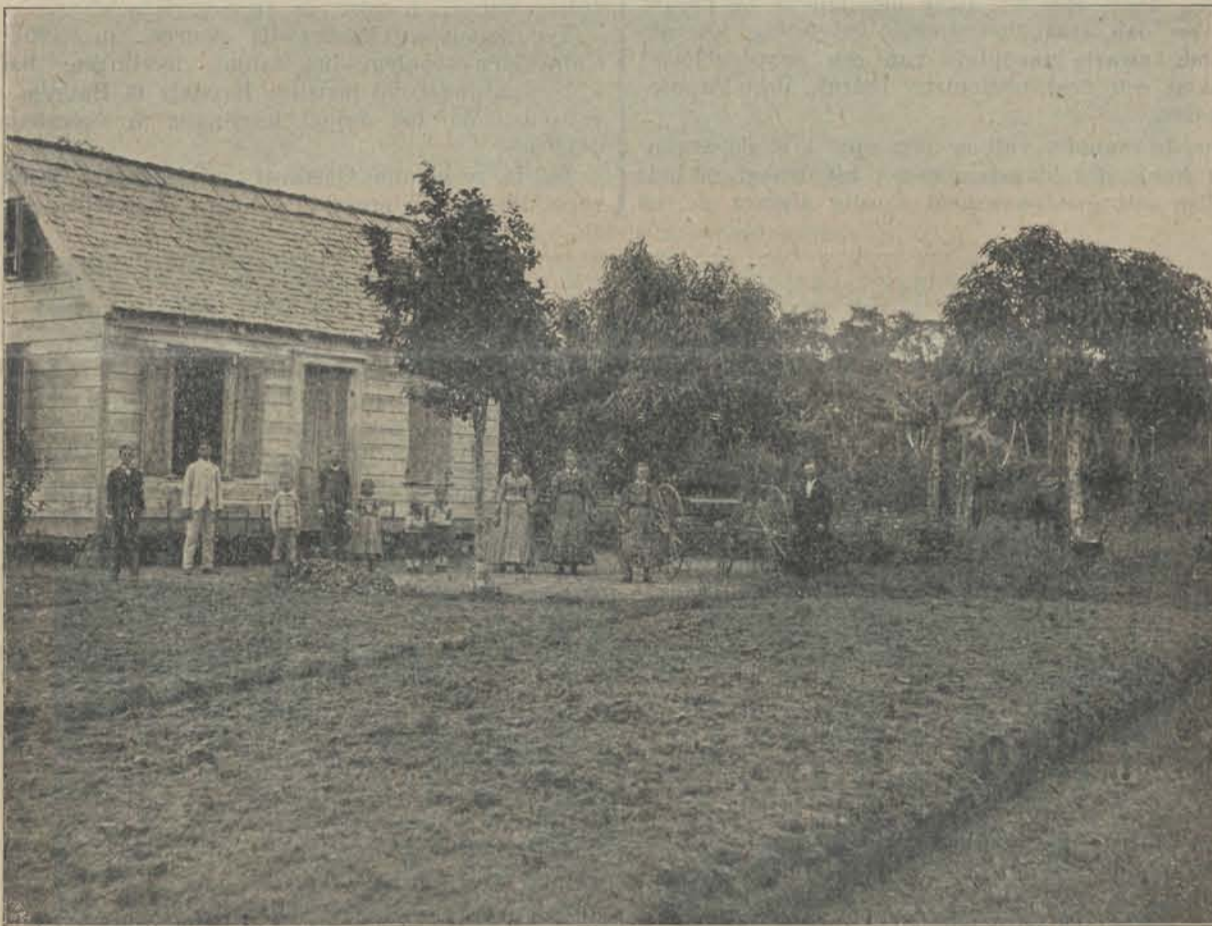
Van vier daarvan werd rectificatie geëischt. Na lange onderhandelingen werd met de rectificatie van drie der feiten genoegen genomen!

Nadere ophelderingen zijn in deze quaestie zeker gewenscht.

De nakomelingen op 31 Dec. 1902 ten getale van 218, hadden volgens schrijver, de oud-hollandsche eenvoud bewaard. Zij zijn doorgaans gezond. Zij werken bij zon en regen. Vroeg in den morgen wordt het vee gemolken en als de stadsbewoners voor het meereendeel nog slapen, brengen zij met hun karretje de melk in flesschen naar de klanten, en de producten naar de markt.

Hunne woningen zijn klein.

In de onmiddellijke nabijheid er van staan loodsen, waarin het vee 's nachts geborgen wordt voor het aangroeien van den mesthoop en omdat het daar

EEN HOLL. BOERENFAMILIE BIJ HUIS IN SURINAME.

Hollandsche Boeren in Suriname.

In het jaar 1845 hebben zich in Suriname 384 Noord- en Zuid-Hollandsche boeren, vrouwen en kinderen meegeteld, als kolonisten gevestigd.

In het Suriname-nummer van Neerlandia (1903) schreef Ds. C. Hoekstra hierover een artikel, waarvan wij bij de kiekjes ook het volgende nog eens in herinnering brengen:

Deze boerenkolonie die in den aanvang met ont-

beveiligd is tegen wilde dieren. In de weiden staan boomen, onder wier bladerdak het vee overdag beschutting kan zoeken.

Behalve koren (mais) cassave, patatten, bananen en bacoves verbouwen de boeren groenten en andere vruchten. Rijk zijn ze niet, maar arm evenmin. Ze hebben een onbezorgd bestaan en worden onder de beste burgers van het land gerekend.

Schrijver vindt 't te betreuren, dat geen geregelde toevoer van frische krachten heeft plaats gevonden.

W. P. de Bock

Piet Heinstraat 71-73, hoek - - - - -
Barentszstraat

TELEF. 1769.

AANLEGGEN VAN ELECTRISCHE BELLEN- EN LICHTLEIDINGEN.

ANTON SCHIPPER

AERT VAN DER GOESSTRAAT 25

□ B/H STADHOUDERSPLEIN □

□ DEN HAAG □

AGENT DER FIRMA WIENER EN VAN WITSEN,

□ ROTTERDAM □

Indische Uitrustingen

Goosen & Swagerman.

DEN HAAG, Boekhorststr. 149.

DEN BOSCH, Vughterstr. 17.

VLEUGELS, PIANO'S, INGEBOUWDE PIANO'S — ORGELS. —

VERHUUR-

PIANO'S van f 5.— p.m. of f 50.— p.j. af.
VLEUGELS van f 8.— p.m. of f 80.— p.j. af.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET GEREEDMAKEN VOOR DE TROPEN.

TECHNISCH HANDELSBUREAU

E. CHAULAN

TELEPHOON 6216.

TELEPHOON 6216.

2e Sweelinckstraat 73 - - 's-Gravenhage.

De nieuwste onderdelen en accessoires voor
AUTOMOBIELEN.

Vertegenwoordiger voor Auto-Omnia, Parijs.

Elastieken Kousen uit Europa's 1e fabriek, volgens verklaring der gebruikers, het langst van alle soorten elastisch blijvend, per paar f 3.75, vanaf no. 9 f 4.25. Hospitaaldoek 1e kw. f 1.75 p. meter. Thermogewatten f 0.65. Koorts-thermometers met controlebewijs f 0.60. Breukbanden dubbel f 2.25, enkel f 1.25. - Houtwolmatrassen f 2.25, Luchtkussens en Ondersteken in huur à f 1.— p. maand. „DE GEDE”, Witte de Withstraat 20. Telefoon 6033.

— PIERRE SCHREINER —

- ZOUTMANSTRAAT 18-20-22 -

TELEFOON 1864 — DEN HAAG

Goedkoopste Magazijnen voor
COMPLETE MEUBILEERING.

BRENGT EEN BEZOEK AAN

BOEATAN

Heulstraat 19 -:- DEN HAAG.

Of dat nu nog aan te bevelen zou zijn, nu de kleinere landbouw onder de Britsch-Indische landverhuizers meer en meer toeneemt, durft schrijver niet te zeggen.

sluiten de oogen en staan onbewegelijk, de aandacht concentreerend op het Woord!

Een klein, naakt meisje van 4 jaar knippert met de ooglidjes en loert naar de Hollanders. Zij ziet dat

streept-katoenen jaszjes en broeken aan en staan kaarsrecht als een soldatengelid onder het appel.

Bij het Amen komen inéens alle witte oogballen met zwarte, glimmende schijfjes weer bloot, en allen gaan zitten.

De goeroe's, Amboneesche hulppredikers, heertjes met schoenen aan de voeten, stijve, witte pantalons en zwarte lustrepakjes aan, waarboven boord en das, komen met dirigeerstokjes in de hand vóór de banken staan, heffen de stokjes ten teken voor een algemeene herrijzenis, zetten samen een muzikalen toon in — in falsset voor de meisjesheft, in borsttoon voor de jongensheft — en bij het dalen van het stokje zingen een paar honderd Papoeasche kelen keurig op maat, zuiver van toon, aangenaam van timbre een gezang uit het boek van psalmen en gezangen. A capella dus, en uit 't hoofd de tekst. Het stokje van den goeroe dirigeert energiek een driehoek in de lucht. Alles is één verrassing, één aangename verbazing voor de Hollanders! 't Kerkje is vol van rein muzikaal geluid; een deel daarvan zweeft uit de puntboogvensters naar buiten, blijft daar hangen in de boomen, op de huizen, op het heele eiland Mansinam, als de geest van alle der jaren geschiedenis van weldoen, menschenmin en zelfopoffering van flinke, brave mannen en vrouwen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Inlandsch Onderwijs.

We ontvingen het Algemeen verslag van het Inlandsch onderwijs in Nederlandsch-Indië, loopende over het jaar 1907. (Batavia, Landsdrukkerij, 1909. 40.)

Aan het veelbesproken partieulier onderwijs voor Chineezers zijn eenige bladzijden gewijd, waaraan het volgende is ontleend:

Reeds in het vorige verslagjaar (loopende over 1906), werd medegedeeld, dat allerwege scholen voor Chineezers verzezen, waar de nieuwe onderwijsmethode werd ingevoerd. Hierin kwam in het verslagjaar 1907 geen verandering. Over de resultaten van het onderwijs volgens die nieuwe methode kan echter nog geen oordeel worden uitgesproken.

Ultimo 1907 bedroeg het aantal leerlingen, die aarwezig waren op de verschillende Chineesche scholen ter hoofdplaats Batavia en Ommelanden 394, waaronder 44 meisjes. Aan het eind van het schooljaar 1906-07 bedroeg het nadeelig saldo f14576.47. Dit jaarlijks terugkeerend tekort wordt nog steeds door vrijwillige bijdragen aangezuiverd. Of op die wijze de Chineesche scholen op den langen duur stand zullen kunnen houden, is zeer twijfelachtig.

Ter hoofdplaats Soerabaja waren in 1907 zes Chineesche scholen; het aantal leerlingen bedroeg 323, waaronder 20 meisjes. Evenals te Batavia verminderde het aantal leerlingen te Soerabaja beduidend.

In de residentie Oostkust van Sumatra bestonden verschillende Chineesche scholen, of werden in het

WEILAND MET STALLEN DER HOLL. BOEREN IN SURINAME

NIEUW-GUINEA.

Waar er in den laatsten tijd zooveel over Nieuw-Guinea geschreven en gesproken wordt, zal het onzen lezers wel aangenaam zijn, er een paar mooie kiekjes van te zien. Wij danken deze aan de altijd hulpvaardige Hulpvereniging van de Utrechtsche Zendingsvereniging, wier zendingen in het land der Papoea's reeds zooveel goed hebben gedaan.

Zoo schreef de heer W. L. Jens, redacteur van „Het Penningske,” het zeer lezenswaardige, goed geïllustreerde maandbladje, dier Hulpvereniging, ons onlangs:

„Ned. N.-Guinea is in den laatsten tijd veel vooruitgegaan; dank zij de prediking van het Evangelie en de samenwerking der regeering, die door een tactvol optreden een einde trachtte te maken aan de vroeger telkens wederkerende sneltochten. Daar is nu wat orde in dien chaos gekomen en aan de anarchie der Papoea's wordt een einde gemaakt.”

Ook in het jongste Weekblad voor Indië trof ons een aardige beschrijving onder den titel: „Een Papoeasche Kerk”.

Ambèrno vertelt daarin o.m.:

Al sinds 50 jaren is gevestigd in de Doreh-baai, op de Noordkust van Nieuw-Guinea, de zending Van Hasselt, eerst 20 jaren de senior, daarna de zoon.

Mansinam is een eilandje, 3 K.M. lang en 2 K.M. breed, in die baai, en op dat eilandje met ca. 800 zielen is de oudste, trouwste Papoeasche Christengemeente.

De herder bezoekt ééns in de twee weken geregeld zijn kudde en verkondigt dan Gods woord in een ruim houten kerkje met een klokketoren, waarin de klok geluid wordt vroeg in den ochtend om allen bijeen te roepen.

Eens op een mooien Zondag zouden de nieuwgekomen Hollanders, die met soldaten naar den Mamberam zouden optrekken, ook ter kerke komen, en die het nog niet wist, vernam het van Philippus, den oudsten gedoopte, die al vroeg op weg is gegaan omdat hij veraf woont en zijn beenen niet jong meer zijn. Hij heeft zijn nette, donkere pak aangetrokken en vermaant nu overal waar hij voorbij komt de jongeren vriendelijk, ernstig, om toch te komen, vandaag.

't Kerkje binnentredend, en geofferd hebbend ons penningske, worden den Hollanders stoelen aangewezen; de zwartjes zitten op houten banken, de meisjes en de vrouwen bij elkaar, de jongens en de mannen bij elkaar.

Net en ordelijk, hoogstens fluisterend, is de menigte gezeten en al spoedig is het muisstil en een paar honderd witte oogballen met glimmend-zwarte schijfjes in het midden kijken, onder een wolligen kroeskop, allen naar één punt naar den leeraar, die in het Noeforsch, de landstaal, den oproep tot gebed zegt. Allen staan op, allen vouwen de handen, allen

er één het merkt en dan sluit ze krampachtig de oogen, zoodat er rimpeltjes van komen in de oogleden!

Eén der jongens in de voorste rij is wat verkouden en haalt met luid geraas, waarbij hij het gehele bovenlijf en hoofd achterover werpt, zijn neus op; een ander geeft hem een por van achter in zijn ribben; hij opent de oogen en vernietigt den porder met zijn blikken.

De vrouwen staan ernstig te bidden; hare schrale lijven en lange armen zijn schrill in disharmonie met de grove schedelprofielen, waar achter en boven aan vastzitten de ver uitstaande, heibezemachtige coiffures. Een enkele laat het haar nog zooals de natuur 't wil, en dan staat het zuiver bolvormig uit, als de groote, zwarte zaadpluis van een paardenbloem! Zij maken een zeer ordinairen indruk, deze Papoeasche ladies.

Onder de mannen valt er één op: 't is de sengadji, het hoofd der Mansinammers; hij draagt een buis van laken met goudpassement slordig afgezet en een

MET DE „UTRECHT” OP WEG NAAR NIEUW GUINEA.

gore slaapbroek er onder. Overigens heeft hij een relatief gesoigneerden kop met kort gebonden haar op het hoofd en een tot aan de kin doorgroeienden, kroezigen snorbaard. De andere mannen hebben ge-

laatst van het verslagjaar plannen gevormd tot oprichting daarvan.

Ter hoofdplaats Amboina bestaat een Chineesche school, die ook bezocht wordt door Inlandsche Chris-

tenen: voorts werd op 1 Juli 1907 te Menado eene school geopend voor Chineesche kinderen; op het einde van 1907 bedroeg het aantal leerlingen 105, waaronder 21 meisjes. Eindelijk bestaat er te Gorontalo eene dergelijke school, die bezocht wordt door 63 leerlingen, waaronder 21 meisjes.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 7: De rietsuikerindustrie in de verschillende landen van productie. V. Mauritius, door H. C. Prinsen Geerlig. — Koloniaal Museum: voordracht van den heer J. Sibinga Mulder over de rietsuikerindustrie en de rietsuikerindustrie op Java. — Resultaten van het beheer der Djatibosschen op Java gedurende de laatste jaren, door Dr. L. A. G. Hissink. — Rubberscraps, door Dr. A. H. Berkhout. — Tabakszaadbedden, door P. Hondius Jz. — De gouvernementcultures in Ned.-Indië over 1908. (Uit het Koloniaal Verslag 1909). — Het ontstaan der landhuur in de Vorstenlanden. — De koeliecontracten in Deli ongeldig. — De voornaamste cultures van Suriname in 1909. Vervolg. — Rubberproductie in Angola. — Het tijdschrift voor economische geographie. — Kultuurberichten: Handel in caoutchouc van Brazilië, enz. — Kleine mededeelingen: De klachten betreffende Kandanghauer. — De bebouwing van het Koningsplein te Batavia, enz. — Financiële berichten en verslagen; zoomede de overige wekelijkse rubrieken.

Weekblad voor Indië.

No. 39 bevat de navolgende Indische bijdragen: Verlofgangers op reis; II. Practische voorbereidin-

Nagenoeg alle passagiers hebben Batavia 'n mooi, aardig en zeer gastvrij plaatsje gevonden. Your native handicraft is schoon, maar duur. The band, which played our national song, splendid.

Al was ons bezoek kort, toch werden door ons slechts aangename herinneringen aan uw mooie stad meegenomen, herinneringen, die bewaard blijven door de vele souvenirs, die wij meenamen."

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur namiddags.

- De Javabode t/m 25 Januari 1910.
- De Sumatrapost t/m 25 idem.
- Het Soer. Handelsblad t/m 25 idem.
- De Delicourant t/m 19 Januari 1910.
- De Sumatrabode t/m 21 idem.
- De Padanger t/m 21 idem.
- Bandera Wolanda No. 48.
- Neerlandia No. 2.
- Ned.-Ind. Effectenblad No. 4.
- Exportblad No. 808.
- De Stem van Indië No. 3.
- Jong Indië No. 29.
- Cultura, Febr.-aflevering.
- Deutsche Kolonial Zeitung No. 6.
- Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 253.
- De Ind. Mercur No. 8.

Kunstzaal „THE HAGUE”

□ □ □ SWEELINCKSTRAAT 99 □ □ □

Open van 1—4 uur.

SCHILDERIJEN en AQUARELLEN van Moderne meesters. -:- -:- -:- -:- -:-

(VRIJ TE ZIEN.)

MOOI NEDERLAND.

De Naamlooze Vennootschap „MAATSCHAPPIJ MOOI NEDERLAND” exploiteert fraai en gezond gelegen terreinen in Nederland; o. a. 20 HECTARE BOSCHRIJK VILLA-TERRAIN met schoone vergezichten, gelegen op den Sterrenberg en in 't Keteldal te BERG EN DAL bij NIJMEGEN, aan de beide groote wegen NIJMEGEN—KLEEF en aan de beide stoomtrams van BERG EN DAL en van BEEK naar NIJMEGEN.

Zuivere Zandbodem, 80 Meter + N.P.

Kantoor der Vennootschap: KONINGIN EMMA-KADE 107, DEN HAAG.

VACANT

Holland-China-Theehandel

DEN HAAG.

Kon. Emmakade 2, Tel. 3472.

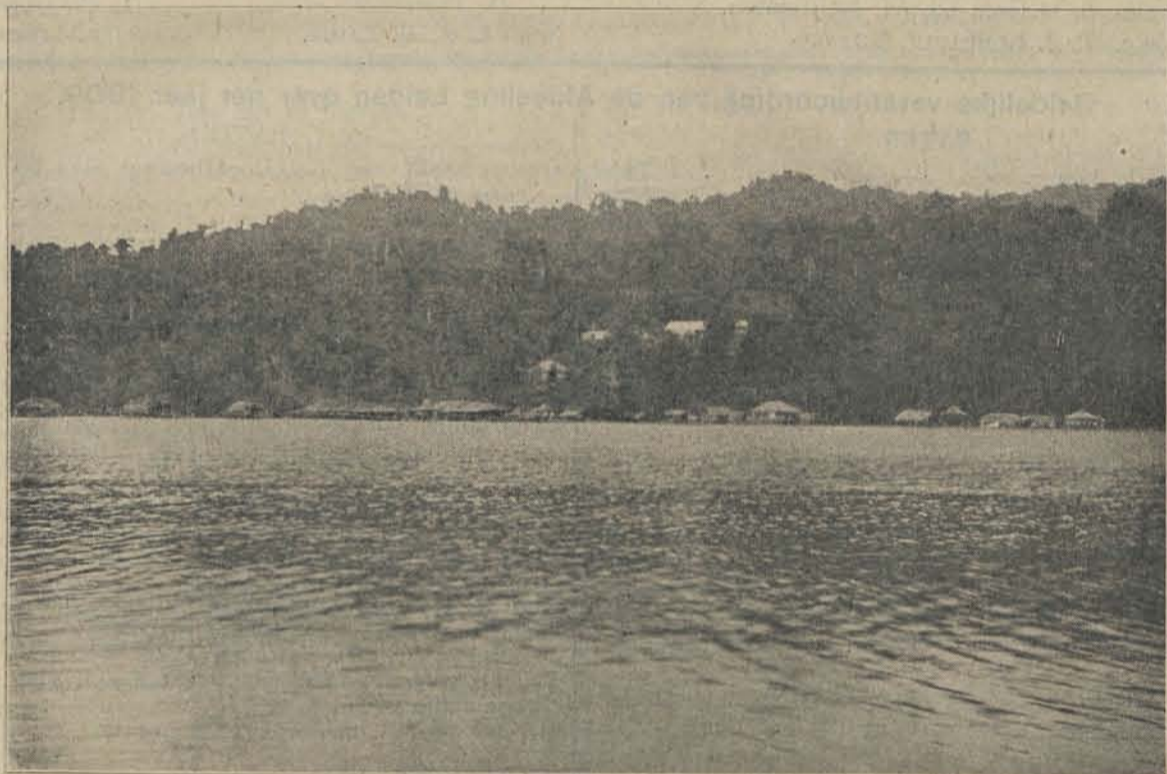
VRAAGT ONZE:

ONOVERTROFFEN KWALITEIT

DEGELIJKE CARTONVERPAKKING

Prijzen	No. 1	f 0.80
	" 2	- 1.00
	" 3	- 1.25
	" 4	- 1.50
	Bij 5 ponden tegelijk:	f 3.75, f 4.50, f 5.50, f 6.75.
		Franco plaats en postkantoren Nederland.

DE ZENDINGSPPOST WINDESSIE, (NIEUW-GUINEA).

MEDEDEELINGEN.

Van de Afdeling Utrecht.

I. Algemeene Vergadering op 25 Febr. e.k. in Irene.

Agenda:

Behalve behandeling van het voorgeschrevene in art. 10 v/h huish. reglement der afdeling, komen nog aan de orde het verslag van de(n) afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging en het rapport over het depôt.

Als Bestuursleden zijn aan de beurt van aftreden: Mevr. Weusman—Luitjes en Mevr. van Oeveren—van Schaik. Als Hoofdbestuurslid is aan de beurt van aftreden Mevr. van Oeveren.

Lijst van kandidaten in te dienen niterlijk 22 Febr. bij den heer S. H. Tjabring, secr., Ganzenmarkt 1.

II. Maandag 24 Februari, in den Wintertuin van het hôtél PAYS-BAS voordracht met lichtbeelden, over:

„Inlandsche Kunstnijverheid in Ned. Oost-Indië”, te houden door Mevr. Van Zuylen—Tromp uit Den Haag.

Aanvang 8 uur.

Leden hebben toegang met één introducè(e).

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging.

De Directie van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam” deelt ons mede, dat tot Agent te Batavia is benoemd de heer A. Tigler W i j b r a n d i, die sedert het overlijden van den

gen in Indië, door M. Lindner-v. Vliet. — De „blijde incomste” van Gouv.-Gen. Idenburg (met foto's). — Een toeristen-invasie (met afbeeldingen).

Uit de Indische dagbladpers namen wij reeds kennis van het Amerikaansche toeristen-leger, sterk 656 Amerikanen, dat enige maanden geleden Batavia en omgeving bezocht. Het korte artikeltje dat aan die gebeurtenis is gewijd, bevat dus geen nieuws. Van een dier toeristen ontving de redactie van het Weekblad voor Indië echter een schrijven, waarin ze haar meening omtrent Batavia na het bezoek heeft neergeschreven. Een gedeelte van dit grappige schrijven laten wij hier volgen:

„Reeds op Batavia uitte ik — zegt m'iss Ethel C. — mijn verwondering over het feit, dat we Hollanders op Java aantreffen. *) Ons was onbekend, dat het kleine Nederland, op de kaart zoo verscholen achter Engeland en nagenoeg één met Duitschland, zulke uitgestrekte koloniën had. Wij dachten dan ook niet anders, dan dat we op Duitsch grondgebied kwamen, te meer, daar de taal zoo overeenkomt met het Duitsch, dat vele Amerikanen thans kunnen spreken. Uw landgenooten echter, hebben er door hunne ontvangst van „the Cleveland-tourists” wel voor gezorgd, dat dezen niet spoedig zullen vergeten op Nederlandsch koloniaal gebied te zijn geweest. Ik geloof niet, dat we van maar ook één der plaatsen, die we nog te bezoeken hebben, zoo'n aangename herinnering zullen meenemen naar onze haardsteden.

Het zou jammer geweest zijn indien wij het bezoek aan den „Tuin” te Buitenzorg (I never saw such a difficult name) hadden gemist.

*) De Amerikaansche en de overige toeristen hebben blijkbaar nooit gehoord van het vrij recente boek van hun landgenoot Clive Day: The Dutch in Java. (R.C.).

vorigen Agent, wijlen den heer P. W. Tiedeman, dat Agentschap heeft waargenomen.

Het Bestuur der Afd. Nijmegen deelde ons mede: Ten einde onder de leden der afdeling meerder samengaan te verkrijgen, hen meer bijeen te brengen, kwam de secretaris-penningmeester op het denkbeeld de redacties van eenige indische dagbladen te vragen, of zij niet genegen zouden zijn, tegen vergoeding van porti, een exemplaar van hun dagblad voor ons vereenigingslocaal af te staan.

Tot ons genoegen kunnen wij u mededeelen, dat het voorgestelde middel door drie der redacties als het ware is aangenomen. Wij kregen n.m. toezegging van „Het Bataviaasch Nieuwsblad”, „De Locomotief” en het „Soerabajasch Handelsblad”, zoodat van de drie hoofdplaatsen van Java lectuur aanwezig is.

Ons vereenigingslocaal is de Receptie-zaal van het Grand Hôtél du Soleil, Graafsche weg, eigenaar de heer Steenmetzer, lid onzer Afdeling.

Nu hopen wij van harte, dat het beoogde doel er mede bereikt zal worden: Dat er op den duur meer en meer belangstelling zal komen voor Nederl.-Indië.

In de Amsterdamsche dagbladen lezen wij: „De onder voorzitterschap van den heer Th. P. Almerood gehouden algemeene jaarvergadering der afdeling Amsterdam van de Vereeniging Oost en West, heeft besloten tot een wijziging in het huishoudelijk reglement, waardoor leden der vereeniging,

wonende in den onmiddellijken omtrek van Amsterdam, afdelingsleden kunnen worden, met dispensatie van het hoofdbestuur.

Uit het jaarverslag van den secretaris bleek, dat het ledental eenigszins is toegenomen, het bedraagt thans 145.

Blijkens de rekening en verantwoording van den penningmeester was er op het einde van het afgelopen boekjaar een saldo in kas van f304.07.

De aftredende bestuursleden, de heeren mr. J. W. Sikman, A. Duif en mr. Th. B. Pleyte, werden herkozen.

Tot afgevaardigden naar de algemeene vergadering werden benoemd de heeren H. W. Praasterink en C. de Vries.

Ten slotte werd besloten, zoo mogelijk, een eigen sociteitslokaal te stichten.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Bij kon. besluit van 5 Februari 1910, no. 43, zijn, met intrekking van het kon. besluit van 23 Juni 1893, no. 74 (Indisch Staatsblad no. 223), nieuwe bijzondere voorwaarden vastgesteld voor benoembaarheid tot ingenieur bij het mijnwezen in Nederlandsch-Indië en regelen betreffende de uitzending van zoodanig personeel uit Nederland.

Voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië wordt gevraagd een doctor in de Nederlandsche letteren, die in Mei a.s. derwaarts zal moeten vertrekken. Het traktement bedraagt f450 's maands, met drie vierjaarlijkse traktementsverhoogingen, elk van f100 's maands, waarvan de eerste al dadelijk zal worden toegekend.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Ned.-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Maart 1910, bij een op zegel geschreven request, tot het Departement van Koloniën wenden. (Zie Staatscourant No. 40).

Voor het veeartsenijkundig laboratorium te Buitenzorg wordt gevraagd een assistent, in het bezit van het aan de Rijksveeartsenijsschool te Utrecht verkregen diploma van veearts op eene bezoldiging van f275 's maands, met 6 driejaarlijkse verhoogingen, elk van f75 's maands.

Zij, die voor die betrekking in aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij een gezegeld adres, vóór 15 Maart 1910, aanmelden bij het Departement van Koloniën. (Zie Staatscourant No. 40).

In het verslag der Hoofdbestuursvergadering van het Algemeen Nederlandsch Verbond, 8 Januari 1910 te Dordrecht gehouden, leest men met betrekking tot het Informatiebureau van Oost en West:

Groep Indië zou aan deze instelling nog iets anders verbonden willen zien, n.l. het geschikt maken van jongelui voor den Indischen dienst; het leeren van Maleisch, inlichtingen over levenswijze, hygiëne, uitrusting enz. Het Groepsbestuur heeft echter niet aangetoond, dat er behoefte bestaat aan particuliere krachten. Bovendien zijn de afgevaardigden van oordeel, dat men aan de Inlanders niet de kans moet afsnijden voor die betrekkingen, waarin zij werkzaam

kunnen zijn.

Opgemerkt wordt, dat er te Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam, Breda en nog andere plaatsen gelegenheid te over is om zich de kundigheden voor den Indischen dienst eigen te maken.

Inlichtingen over levenswijze, hygiëne, uitrusting enz. worden door het Informatiebureau gaarne verstrekt aan degenen, die zich daartoe tot haar wenden. Hare correspondentie bewijst, dat zij ook in dat opzicht reeds nuttig werkzaam was.

Geldelijke verantwoording van de Afdeling Arnhem over het jaar 1909.

DATUM.		BATEN.	BEDRAG.	DATUM.		LASTEN.	BEDRAG.
Juni	1	Saldo	f 40.44	Maart	17	Honorarium Alb. Vogel	f 58.—
Febr.	1	Contrib. Gombault	- 79.—	"	17	Advert. N. A. Courant.	- 3.40
"	1	" Th. Lieftrinck	- 2.50	"	17	" Arnh.	- 4.25
"	1	" J. Kirt	- 1.50	"	17	Bijdrage Hoofdbestuur	- 30.—
"	1	" H. A. Kalshoven	- 2.50	April	23	Drukwerk v. d. Meer	- 5.50
"	1	" J. v. d. Hoorn Hzn.	- 1.50	"	23	Zaalhuur	- 12.64
Maart	10	Entree's	- 8.—	"	23	Foof Concierge	- 0.86
Mei	11	Contrib. de Rooy	- 1.50	"	23	p. 27 Oct. te veel geb. rente Spaarb.	- 0.73
Aug.	17	" J. P. C. Hartevelt	- 5.—	Mei	23	Bijdrage Hoofdbestuur	- 0.50
"	23	" J. G. Westenberg	- 4.—	"	23	Advert. N. A. Courant.	- 2.20
Sept.	9	" E. H. Bergsma	- 3.—	Juli	19	Reisk. Utrecht v/d. heer Baumann	- 5.50
"	2	" P. v. Royen	- 1.50	"	31	Porti Januari	- 0.26
				"	31	" Februari	- 0.29
				"	31	" Maart	- 0.80
				"	31	" April	- 0.54
				"	31	" Juli	- 0.06
				Dec.	27	" Aug. - Dec.	- 0.30 ⁵
				"	27	" reisk. L. A. H. Lamie	- 7.85
				"	27	" drukw. v. d. Meer	- 3.75
				"	31	" saldo	- 13.— ⁵
			f150.44				f150.44

Gezien en accoord bevonden, de Commissie bedoeld bij art. 10 Statuten. (w.g.) P. J. GOMBAULT, KRAAKE.

De Voorzitter: De Penningmeester: (w.g.) L. A. H. LAMIE. (w.g.) TH. LIEFRINCK.

Geldelijke verantwoording van de Afdeling Leiden over het jaar 1909.

BATEN.		LASTEN.	
Saldo vorig jaar	f 74.50	Overgemaakt aan het Hoofdbestuur over 90 leden ad f0.50	f 45.—
Geïnde Contributie 1909	- 159.—	Inningskosten	- 8.30
Rente 1908	- 6.59	Locaalhuur Verg. 19/2, 4/5, 16/7, 29/9, 19/11	- 14.10
		Secretaris Mr. E. Rijke gedane uitgaven: bijwonen vergadering, enz. enz.	- 39.94
		Tegemoetkosten verzending Tijdschrift v/d. Indol. Vereeniging	- 10.—
		Rek. S. L. van Looy, 80 boekjes: „Jets over den Inlander	- 2.90
		Rondzenden boekjes en Circulaires, porto	- 3.12
		Aan Penningm. afd. 's-Hage voor Huldeblijk Koningin	- 10.—
		Rek. Ydo, drukken kaarten Algem. Vergad. 19 Febr.	- 1.75
		Electr. Drukkerij „Luctor et Emergo” 500 Leden-Kaarten	- 7.50
		Rek. M. v. d. Beek, Briefk.-formulieren aan 2 zijden bedrukt en gegomde strooken	- 6.50
		Penningm. Schotel, bijwonen Verg. 's-Hage	- 0.70
		Vracht van 3 collis v.r. Boetan n/d. Tentoonstelling	- 1.—
		Diverse porto's, papier	- 3.80
			f154.61
		Saldo voor volgend jaar	- 85.48
			f240.09

LEIDEN, 2 Jan. 1910.

De Penningmeester: (w.g.) P. E. SCHOTTEL.

VACANT

VACANT

Gouden Medaille. Parijs 1907

Internationale Tentoonstelling Hygiëne.

Haargroei-middelen

merk „CRINOFLOOR”

zijn de middelen waarvan men het meest succes kan verwachten. Men vrage ter overtuiging daarvan aan, de vele attesten van herstelden, welke gaarne op aanvraag franco thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag. Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN. Succes bijna altijd zeker.

EXPORT

WEEKBLAD TOT BEVORDERING DER BELANGEN VAN DEN NEDERLANDSCHEN EXPORT.

Abonnement per jaar:

Nederland f 2.50. Ned-Indië f 3.50.

Proefnummers 25 cents.

Uitgave: **STEENMEIJER & Co., AMSTERDAM.**

SMAKELIJK BROOD.

Electrische Bakkerij CARELS

PIET HEINSTRAT 66 - TELEPHOON 6286 - NOORDEINDE 21